

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 11 februari 1985

Met grote belangstelling hebben wij kennisgenomen van het voorlopig verslag van dit wetsvoorstel. Het verheugt ons dat dit voorstel bij het grootste deel van de leden positief is ontvangen.

In deze memorie van antwoord is de indeling van het voorlopig verslag zoveel mogelijk gevolgd. Ten behoeve van een doelmatige beantwoording hebben wij echter in een aantal gevallen op vragen en opmerkingen, die niet als zodanig zijn gegroepeerd, onze reactie in één verband gegeven.

De leden van de C.D.A.-fractie hechten er aan te stellen dat zij aan de Ruilverkavelingswet 1954 nog steeds grote waarde toekennen, maar nochtans zeer positief staan ten opzichte van het wetsvoorstel, omdat hierin het vele goede van de Ruilverkavelingswet 1954 behouden is gebleven en daarnaast nieuwe elementen zijn opgenomen om voor moeilijk te reconstrueren gebieden ook aanpassing en modernisering mogelijk te maken.

De leden van de fractie van de V.V.D. hebben met waardering kennisgenomen van het wetsvoorstel. Zij hechten grote waarde aan het feit dat de aangebrachte amendering, die tot vereenvoudiging van de voorbereidingsprocedure van landinrichtingsprojecten kan leiden, aansluit bij de criteria die de commissie-Geelhoed in het eindbericht over deregulering van overheidsregelingen heeft gesteld. Ook achten zij het van belang dat in het wetsvoorstel de mogelijkheid wordt geboden in geval van eenvoudige inrichtingsproblemen snel en op eenvoudige wijze tot uitvoering over te gaan en dat de regering zich bij de uitvoering van het wetsvoorstel mede laat leiden door het in de moties voorkomende op stuknrs. 103 en 104 gestelde.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merken op dat het wetsvoorstel onder andere ter uitvoering dan wel realisering van bestemmingen dient die in het ruimtelijk beleid hun neerslag hebben gevonden en menen dat het wetsvoorstel uit het oogpunt van rechtsbescherming weinig aanknopingspunten biedt. De leden van de fractie van de P.S.P. komen, gelet op de doelstellingen van het wetsvoorstel tot een zeer somber oordeel over het voorstel. Tenslotte hebben de leden van de fractie van de S.G.P. nog een aantal vragen met betrekking tot het wetsvoorstel.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fractie van het C.D.A. of, ingevolge de brede opzet van het wetsvoorstel voor de bij de landinrichting direct betrokkenen de bomen door het bos voldoende zichtbaar zijn, willen wij het volgende opmerken.

Als gevolg van de veranderingen die met betrekking tot de functies van het landelijk gebied in de loop der jaren zijn opgetreden richt het instrumentarium van het wetsvoorstel zich op de functies van het landelijk gebied zoals land- en tuinbouw, natuur- en landschapsbehoud, infrastructuur, openluchtrecreatie en cultuurhistorie.

Om al deze functies in verschillende inrichtingssituaties tot hun recht te laten komen is voorzien in vier normen van landinrichting.

De vormen ruilverkaveling en ruilverkaveling bij overeenkomst sluiten aan bij de Ruilverkavelingswet 1954.

De nieuwe vorm van landinrichting, herinrichting, komt voort uit de behoefte in de praktijk om een alomvattend inrichtingsinstrumentarium voorhanden te hebben in gebieden die ruimtelijk naast een agrarische functie ook in belangrijke mate een niet-agrarische functie vervullen of moeten vervullen. In het verleden is reeds twee keer een speciale wet tot stand gebracht ten einde om die reden herinrichting mogelijk te maken.

De vierde vorm van landinrichting, aanpassingsinrichting, sluit aan bij de behoefte om tezamen met de aanleg en de verbetering van infrastructurele voorzieningen van nationaal of regionaal belang de noodzakelijke aanpassingen in het naastliggend gebied optimaal te verwezenlijken.

Voorts krijgt in het wetsvoorstel de onderlinge afstemming tussen landinrichting en ruimtelijke ordening beter gestalte dan in de Ruilverkavelingswet 1954 is neergelegd.

De vier vormen van landinrichting bepalen de indeling van het wetsvoorstel in hoge mate. Zij zijn daarin duidelijk herkenbaar. De grote omvang van het wetsvoorstel is voornamelijk het gevolg van het opnemen van de procedures voor de voorbereiding van de onderscheiden vormen naast de procedures voor de uitvoering en voor de herverkaveling, welke in grote lijnen ook in de Ruilverkavelingswet 1954 voorkomen. Voor zover procedures bij de verschillende vormen van landinrichting dezelfde zijn, is ten einde de omvang van het wetsvoorstel te beperken, gebruik gemaakt van verwijzingen.

Voorts vragen de leden van de C.D.A.-fractie of de voorbereidingsprocedure, zoals die in het wetsvoorstel is neergelegd, niet te kort is in verband met de brede opzet van het wetsvoorstel, dat volgens hen voor de echte deskundigen interessant en bruikbaar is.

Met betrekking tot de voorbereidingsprocedure van herinrichting en ruilverkaveling onderscheiden wij in het wetsvoorstel de gefaseerde voorbereiding, welke een landinrichtingsprogramma en een landinrichtingsplan omvat, en de vereenvoudigde voorbereiding welke alleen op een landinrichtingsplan gebaseerd is.

In geval van vereenvoudigde voorbereiding doorloopt het landinrichtingsplan een procedure, waarin achtereenvolgens een voorontwerp door de landinrichtingscommissie wordt opgesteld en in de inspraak wordt gegeven, een ontwerp door de Centrale Landinrichtingscommissie wordt vastgesteld en aan het provinciaal bestuur wordt toegezonden, welke het ter inzage legt en de mogelijkheid geeft tot het maken van bezwaar. Het plan wordt tenslotte door het provinciaal bestuur vastgesteld, waarbij dit zodanig acht slaat op de bezwaren als het meent te behoren. In geval van gefaseerde voorbereiding volgt het landinrichtingsprogramma en het landinrichtingsplan na elkaar deze procedure van voorontwerp, ontwerp en vaststelling.

De voorbereiding van ruilverkavelingen duurt thans gemiddeld circa 9 jaar. Deze voorbereidingsduur moet zeker in geval van vereenvoudigde voorbereiding voldoende zijn.

Wij zijn derhalve geenszins van mening, dat de duur van de voorbereidingsprocedures te kort is. Overigens verwachten wij dat de totstandkoming en herziening van streekplannen in belangrijke mate bijdraagt aan duidelijke ruimtelijke uitgangspunten waardoor de procedures in kortere tijd kunnen worden afgewikkeld.

Deze leden informeren voorts naar de wijze waarop over de vorm van landinrichting duidelijkheid wordt verkregen en naar zekerheid voor de betrokkenen over tijdstip en manier waarop tot de keuze wordt gekomen.

De keuze tussen herinrichting of ruilverkaveling als vorm van landinrichting vindt plaats in het kader van de voorbereidingsprocedure. Provinciale staten vermelden bij hun voorstel aan de Minister van Landbouw en Visserij om een gebied op het Voorbereidingsschema Landinrichting te plaatsen onder meer, dat zij herinrichting of ruilverkaveling voorstellen. Indien zij voornemens zijn een vorm van landinrichting voor te stellen, die afwijkt van de vorm zoals deze is vervat in het verzoek om landinrichting in voorbereiding te nemen, horen gedeputeerde staten de indieners van het verzoek, die daarmee betrokken worden bij de manier waarop de keuze herinrichting of ruilverkaveling tot stand komt. Vervolgens bepaalt de Minister van Landbouw en Visserij bij de vaststelling van het voorbereidingsschema de vorm van landinrichting. De overwegingen en uitgangspunten voor het in voorbereiding nemen van het gebied en voor de keuze herinrichting of ruilverkaveling worden daarbij aangegeven. Over de keuze van de vorm dient bij dat besluit overeenstemming met de betrokken provinciale staten te bestaan. Van het besluit wordt een uittreksel bekendgemaakt in de Nederlandse Staatscourant. Dat uittreksel bevat ten minste de gebieden die op het voorbereidingsschema staan vermeld, alsmede of herinrichting dan wel ruilverkaveling wordt voorbereid. Op die wijze is in het wetsvoorstel de mogelijkheid opgenomen om een ieder kennis te kunnen laten nemen van de vorm van landinrichting van de op het voorbereidingsschema vermelde gebieden.

Mocht naderhand een wijziging van de vorm noodzakelijk blijken, hetgeen naar mag worden verwacht slechts bij hoge uitzondering zal geschieden, dan dient dit op het voorbereidingsschema te worden vermeld, nadat omtrent de gewijzigde vorm overeenstemming is bereikt tussen Rijk en provincie. Deze mogelijkheid blijft open tot, in geval van gefaseerde voorbereiding, het landinrichtingsprogramma, of, in geval van vereenvoudigde voorbereiding, het landinrichtingsplan is vastgesteld.

De leden van de fractie van het C.D.A. vragen waarom omtrent de instelling van een landinrichtingscommissie aan verenigingen van grondeigenaren en -gebruikers geen bericht wordt gegeven.

In het wetsvoorstel is bepaald, dat gedeputeerde staten bericht van de instelling van een landinrichtingscommissie zenden aan de centrale commissie, gedeputeerde staten van de overige provincies en waterschappen, op welker grondgebied het in te richten gebied ligt. Er is niet voorzien in een bericht van gedeputeerde staten aan particuliere organisaties in het bijzonder. Wij gaan er immers vanuit dat de organisaties die in de landinrichtingscommissie zijn vertegenwoordigd, waaronder de organisaties van het agrarisch bedrijfsleven, ook de belangen van grondeigenaren en -gebruikers behartigen. Verwacht mag worden dat deze organisaties door gedeputeerde staten over de instelling van een landinrichtingscommissie worden geïnformeerd.

De leden van het C.D.A. en van de P.S.P. vragen of de invoeging van het woord «verbetering» in artikel 4 leidt tot verbetering van de tekst van dit artikel. De leden van het C.D.A. vragen voorts waarom na «inrichting» niet in de tekst «en/of verbetering van de gebruiksmogelijkheden» is opgenomen, waarop van de zijde van een belangrijk deel van het bedrijfsleven is aangedrongen.

In de oorspronkelijke tekst van het wetsvoorstel was de term «verbetering» niet opgenomen. Naar aanleiding van discussie tijdens de behandeling in de Tweede Kamer over de doelstelling van landinrichting, is om duidelijk te maken dat «inrichting» hier in dynamische zin werd bedoeld de term «verbetering» bij amendement in het voorstel opgenomen.

De aanvulling van artikel 4 met «en/of tot verbetering van de gebruiksmogelijkheden» is achterwege gelaten omdat dit ligt opgesloten in de zinsnede «verbetering van de inrichting».

De leden van de fractie van het C.D.A. constateren, dat administratieve ruilverkaveling niet in het wetsvoorstel is opgenomen en vragen zich af of ruilverkaveling bij overeenkomst voldoende mogelijkheden biedt als herinrichting, ruilverkaveling of aanpassingsinrichting niet (kunnen) worden toegepast.

De vier vormen van landinrichting zullen tesamen met de twee wijzen van voorbereiding voor herinrichting en ruilverkaveling – de gefaseerde en vereenvoudigde wijze – een flexibele toepassing van landinrichting, met inbegrip van landinrichting met een administratief karakter, mogelijk maken. Daarnaast is bij amendement van het lid van de Tweede Kamer, de heer Van Noord, nog eens expliciet in de huidige artikelen 74 en 131 van het wetsvoorstel tot uitdrukking gebracht, dat de vormen van landinrichting ook kunnen worden toegepast voor projecten, waarin geen werken van openbaar nut plaatsvinden en welke derhalve een uitgesproken administratief karakter hebben. Een afzonderlijke procedure voor projecten met een administratief karakter, zoals een administratieve ruilverkaveling, is om die reden in het wetsvoorstel achterwege gelaten. Voorts merken wij op dat de ruilverkaveling bij overeenkomst thans nagenoeg uitsluitend als kavelruil plaatsvindt. Met dit instrument kan in een klein gebied met een beperkt aantal deelnemers, zonder of met weinig aanpassingswerken de verkavelingstoestand worden verbeterd. Het is een sectorinstrument en kan als zodanig niet in de plaats treden van integrale landinrichting in de vorm van herinrichting, ruilverkaveling of aanpassingsinrichting. Kavelruil kan wel in geheel Nederland plaatsvinden ook in landinrichtingsprojecten in voorbereiding alsmede in landinrichtingsprojecten in uitvoering tot drie jaar na de stemming.

Op de vraag van deze leden of administratieve ruilverkaveling geen geëigend middel zou zijn om, uitsluitend in gebieden, die op grond van het structuurschema niet voor herinrichting of ruilverkaveling in aanmerking komen, toch wettelijk steun te bieden bij het tot stand brengen van noodzakelijke verbeteringen in de verkaveling, komen wij in het hierna volgende terug.

De leden van het C.D.A. vrezen, dat projecten, die thans als ruilverkaveling in voorbereiding zijn, na de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel als herinrichting zullen worden aangemerkt.

Wij hebben op een vorige vraag van deze leden geantwoord, dat omtrent de vorm van landinrichting van een gebied, dat op het Voorbereidingsschema Landinrichting wordt geplaatst, overeenstemming moet bestaan tussen rijk en provincie. In vervolg daarop hebben wij de verwachting uitgesproken dat de eenmaal gekozen vorm alleen bij uitzondering zal worden gewijzigd. De vorm van landinrichting, herinrichting of ruilverkaveling, die wordt vermeld op het Voorbereidingsschema voor landinrichtingsprojecten 1985, dat als laatste door de Centrale Cultuurtechnische Commissie zal worden vastgesteld, komt tot stand na overleg tussen rijk en provincie. Indien voor een gebied op dat schema ruilverkaveling is aangegeven, zal ingevolge de overgangsbepaling in artikel 240, vijfde lid, op het eerste Voorbereidingsschema Landinrichting, voor dat gebied eveneens ruilverkaveling worden vermeld. Hetzelfde geldt voor herinrichting, indien deze vorm van landinrichting op het laatste door de Centrale Cultuurtechnische Commissie vastgestelde voorbereidingsschema is vermeld. Gezien het overleg tussen rijk en provincie over de vorm van landinrichting van de gebieden van het laatste door de Centrale Cultuurtechnische Commissie vastgestelde voorbereidingsschema verwachten wij dat vooralsnog geen andere gebieden voor herinrichting worden voorgesteld dan die gebieden die eerder als zodanig op het voorbereidingsschema zijn geplaatst.

De leden van het C.D.A. zouden met administratieve ruilverkavelingen wettelijke steun aan verbetering van de verkaveling willen verlenen, uitsluitend in gebieden, die volgens het structuurschema niet voor herinrichting of ruilverkaveling in aanmerking komen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen in dit kader welke mogelijkheden het wetsvoorstel biedt voor het in voorbereiding en uitvoering nemen van projecten met een administratief karakter en willen weten welke de onderbouwing is van de 5000 ha die in de motie Waalkens (Tweede Kamer, Landinrichtingswet 15907, nr. 103) worden genoemd en blijkens de onlangs gepubliceerde regeringsbeslissing over het Structuurschema Landinrichting zijn overgenomen.

De leden van de S.G.P.-fractie vragen of er een differentiatie mogelijk is in de kosten per ha binnen de 5000 ha gelegen buiten de beleidskaart, welke jaarlijks aan het voorbereidingsschema mogen worden toegevoegd.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen tenslotte of wij bereid zijn te overwegen een groter aantal ha, dan de in de motie Waalkens genoemde 5000 ha per jaar, buiten de beleidskaart voor plaatsing op het voorbereidingsschema in aanmerking te laten komen als structurele ontwikkelingen binnen de agrarische sector daartoe aanleiding geven.

Wij willen de leden van de P.v.d.A.-fractie er op wijzen dat tijdens de inspraak en het bestuurlijk overleg over het Structuurschema Landinrichting bij herhaling is gevraagd om de mogelijkheid tot toepassing van projecten met een administratief karakter. De regering is daaraan tegemoet gekomen door ten opzichte van het limitatieve karakter van de beleidskaart van het structuurschema met betrekking tot het plaatsen van gebieden op het Voorbereidingsschema Landinrichting naast een marge voor gemiddeld 1000 ha per jaar voor herinrichtingen en ruilverkavelingen binnen de hoofdlijnen van beleid, een marge van gemiddeld 5000 ha per jaar op te nemen voor projecten met een administratief karakter, die niet aan de hoofdlijnen van beleid voldoen. Van de oppervlakte die jaarlijks in uitvoering wordt genomen, mag maximaal 15% bestaan uit gebieden die niet op de beleidskaart staan. In deze gebieden kunnen de concurrentiepositie en de werkomstandigheden in de land- en tuinbouw, danwel de inrichtingssituatie voor andere doeleinden met weinig kosten worden verbeterd. Daartoe behoren gebieden op kaart 2 van het structuurschema, waarin verbetering van verkaveling en ontsluiting mogelijk is, maar die niet op de beleidskaart voorkomen omdat zij niet aan de hoofdlijnen van beleid voldoen. Overigens zijn andere gebieden buiten de beleidskaart daarvan niet uitgesloten.

Wij zijn voorshands van mening dat de marge van 5000 ha per jaar voldoet aan de behoefte aan projecten van deze aard. Er komen overigens ook binnen de beleidskaart gebieden voor die nagenoeg alleen behoefte hebben aan herverkaveling en voor een project met administratief karakter in aanmerking komen. Wij zijn dan ook in antwoord op de vraag van de leden van de fractie van het C.D.A. van mening dat met het beleid zoals neergelegd in het Structuurschema Landinrichting ruime steun wordt verleend aan projecten met een administratief karakter buiten de beleidskaart, maar wij sluiten deze steun voor gebieden binnen deze kaart niet uit.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van de S.G.P. merken wij op, dat het rijksaandeel in de kosten van projecten met een administratief karakter binnen de marge van gemiddeld 5000 ha niet meer dan rond f 1000 per ha mag bedragen. Binnen deze uiterste grens kan uiteraard enige differentiatie optreden, maar wij verwachten niet dat deze groot zal zijn.

Wij willen naar aanleiding van de vraag van de leden van de V.V.D.-fractie met betrekking tot de mogelijkheden voor verruiming van de marge van 5000 ha, er op wijzen dat op de beleidskaart, behorend bij de regeringsbeslissing inzake het Structuurschema Landinrichting de gebieden zijn aangegeven die op grond van een urgentie gebaseerd op de hoofdlijnen van beleid naar de mening van de regering in aanmerking komen voor herinrichting of ruilverkaveling. De beleidskaart is, behoudens de marges

van 1000 ha en 5000 ha, limitatief van aard. Daarmee heeft de regering haar deel van verantwoordelijkheid voor de toepassing van het landinrichtingsinstrumentarium tot uitdrukking willen brengen. Verruiming van de marge van 5000 ha per jaar zou ten koste gaan van de uitvoering van projecten in gebieden die op grond van een urgentie gebaseerd op de hoofdlijnen van beleid op de beleidskaart terecht gekomen zijn. Indien structurele ontwikkelingen in de agrarische sector daartoe aanleiding zouden geven, zal moeten worden bezien in hoeverre een bijstelling van de beleidskaart en/of bijbehorende marges wenselijk is. Een dergelijke bijstelling zal, gelet op het bovenstaande, evenwel alleen kunnen geschieden middels een herziening van het Structuurschema Landinrichting.

De leden van de fractie van de V.V.D. verzoeken de Staatssecretaris van Landbouw en Visserij aan te geven op welke wijze bepaald gaat worden welke projecten voor vereenvoudigde voorbereiding in aanmerking komen.

Wij willen deze leden er opmerkzaam op maken dat de keuze van de wijze van voorbereiding onderdeel uitmaakt van de procedure die tot het in voorbereiding nemen van herinrichting of ruilverkaveling kan leiden. In het kader van deze procedure kan reeds in eerste instantie bij het verzoek de wijze van voorbereiding worden aangegeven. Vervolgens geeft de Centrale Landinrichtingscommissie in haar zienswijze omtrent een verzoek om landinrichting in voorbereiding te nemen aan, welke wijze van voorbereiding zij vanuit het landelijk beleid voorstaat en doen provinciale staten een keuze voor gefaseerde of vereenvoudigde voorbereiding voor een project, wanneer zij dat voor plaatsing op het voorbereidingsschema voorstellen.

De Minister van Landbouw en Visserij bepaalt tenslotte de wijze van voorbereiding voor het betrokken gebied, waarbij hij niet dan in overeenstemming met provinciale staten van hun voorstel mag afwijken, bij de vaststelling van het voorbereidingsschema.

Voor de keuze van de wijze van voorbereiding geeft de regering haar beleid weer in het Structuurschema Landinrichting. De provinciale staten moeten bij hun voorstellen tot plaatsing van gebieden op het voorbereidingsschema dit structuurschema, naast het provinciaal ruimtelijk beleid en de zienswijze over een verzoek om landinrichting, in aanmerking nemen. In het structuurschema wordt de wijze van de voorbereiding afhankelijk gesteld van de complexiteit van de problematiek die in het betreffende gebied aan de orde is. Deze complexiteit kan betrekking hebben op nadere uitwerking van ruimtelijke functies, maar ook op de mogelijkheid om zodanige functies te verwezenlijken. In de Tweede Kamer is aan de keuze tussen gefaseerde en vereenvoudigde voorbereiding veel aandacht besteed. Daarbij kwam naar voren dat gefaseerde voorbereiding een middel is om te komen tot een optimaal landinrichtingsplan en geen doel op zich. Dit standpunt houdt in, dat met name in gebieden waar sprake is van nauwe verwevenheid van belangen en waar bovendien het provinciale planologische beleid onvoldoende duidelijkheid biedt, het volgen van de gefaseerde procedure zinvol is. Daar waar zonder de gefaseerde procedure tot een optimaal plan kan worden gekomen hoeft echter deze procedure niet te worden gevolgd, aangezien in dat geval daarmee onnodig veel tijd gemoeid zou zijn. Wij verwachten dat gefaseerde voorbereiding met name in geval van herinrichting zal worden gevolgd, omdat voor deze vorm van landinrichting gebieden in aanmerking komen, die naast een agrarische functie in belangrijke mate een niet-agrarische functie vervullen, hetgeen veelal een zorgvuldige afweging van de ruimtelijke functies en een complex samenstel van maatregelen en voorzieningen met zich brengt. In ruilverkavelingen, waarvoor gebieden in aanmerking komen, die in overwegende mate een agrarische functie vervullen, zal de inrichtingsproblematiek doorgaans minder complex van aard zijn, zodat daarvoor meer dan bij de herinrichting de vereenvoudigde voorbereiding voor de hand ligt. Wij willen er tenslotte op wijzen dat over de wijze van voorbereiding een bestuurlijke beslissing wordt genomen in overeenstemming tussen rijk en provincie.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de V.V.D.-fractie om bij het stellen van nadere regelen inzake de samenstelling van een landinrichtingscommissie rekening te houden met de belangen die bij een bepaald project in het geding zijn, zodat ook aan gedeputeerde staten duidelijk richting kan worden gegeven, merken wij op dat, op verzoek van leden van de Tweede Kamer in artikel 28, derde lid van het wetsvoorstel, de mogelijkheid om nadere regelen te stellen omtrent de samenstelling van een landinrichtingscommissie is komen te vervallen. Wel zal bij de instelling van een landinrichtingscommissie door gedeputeerde staten overleg plaatsvinden met een aantal belanghebbende instanties, waardoor rekening wordt gehouden met de belangen die in een bepaald project in het geding zijn.

Ook de leden van de S.G.P.-fractie hebben opmerkingen over de samenstelling van de landinrichtingscommissie gemaakt. Zij vragen zich af waarom het basismodel, bestaande uit vier leden uit de agrarische sector, één uit de sector natuur en milieu, één namens de waterschappen en één uit de bestuurlijke sfeer, niet in het wetsvoorstel is opgenomen. Wij kunnen niet op voorhand de feitelijke samenstelling van iedere landinrichtingscommissie in de wet vastleggen. De samenstelling en het aantal leden van een landinrichtingscommissie is immers afhankelijk van de aard en omvang van het in te richten gebied, welke daarin evenwichtig dient te worden weerspiegeld. Als algemene richtlijn omtrent omvang en samenstelling van landinrichtingscommissies kan weliswaar van dit basismodel worden uitgegaan, maar afwijking hiervan moet mogelijk zijn. Vanwege de noodzakelijke flexibiliteit is het basismodel derhalve niet in de wet opgenomen.

Voorts vragen deze leden hoe de belangen van de onderscheiden sectoren worden afgewogen bij verschil van inzicht. De belangen van de onderscheiden sectoren maken deel uit van het overleg in de provincies tussen gedeputeerde staten en betrokken instanties en organisaties en in het overleg tussen gedeputeerde staten en de Centrale Landinrichtingscommissie. Indien de landinrichtingscommissie uit meer dan zeven leden bestaat moet bovendien overeenstemming bestaan tussen de gedeputeerde staten en de Centrale Landinrichtingscommissie.

De reden dat de mogelijkheid om plaatsvervangende leden in een landinrichtingscommissie te benoemen niet in het wetsvoorstel is opgenomen, is gelegen in de behoefte om een zo slagvaardig mogelijke besluitvorming te waarborgen. Ook is in de praktijk van de plaatselijke commissies geen behoefte aan plaatsvervangende leden gebleken.

De leden van de fractie van de S.G.P. vragen tenslotte met betrekking tot de besluitvorming in de landinrichtingscommissie of de stem van de voorzitter, in geval van staking van stemmen, doorslaggevend is. De besluitvorming in de landinrichtingscommissie bijvoorbeeld omtrent bepaalde aspecten van de te treffen maatregelen en voorzieningen, zal, naar wij verwachten, nogal eens een nauwkeurige afweging van belangen tussen land-, tuin- en bosbouw en natuur- en landschapsbehoud vereisen. Het is gewenst dat deze afweging zoveel mogelijk tot algemene instemming leidt. Wij zijn er ons van bewust, dat in bepaalde gevallen de noodzaak van een stemming zich kan voordoen. Voor die situaties is de Staatssecretaris van Landbouw en Visserij voornemens in de regelen met betrekking tot de werkwijze van de landinrichtingscommissie ingevolge artikel 32 van het wetsvoorstel conform de huidige instructie voor plaatselijke commissie vast te leggen dat ingeval van staken van stemmen de voorzitter een doorslaggevende stem heeft.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vragen of de regering niet van mening is, dat ruimtelijke plannen in de praktijk onvoldoende basis blijken te vormen voor een landinrichtingsbeleid en dat de relatie die in het wetsvoorstel met de ruimtelijke ordening gelegd wordt dan ook thans niet goed «uit de verf» komt.

Wij merken op, dat weliswaar in het verleden vanuit het provinciaal planologisch beleid vaak te weinig aanknopingspunten werden geboden voor het toetsen van landinrichtingsprojecten, omdat met name geen streekplannen beschikbaar waren, hetgeen thans wel het geval is. Immers, zoals uit het Jaarverslag over 1983 van de Rijksplanologische Dienst blijkt, zijn voor grote delen van Nederland recent vastgestelde streekplannen beschikbaar en worden voor andere delen oudere streekplannen herzien.

Zoals tevens uit de memorie van toelichting bij de begroting van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (Tweede Kamer, 18600, hfst. XI, nr. 2) blijkt, vervullen de moderne streekplannen verschillende functies. Genoemd worden de functie van beleidsmatig integratiekader op provinciaal niveau, de functie van ruimtelijk ontwikkelingsplan en de functie van toetsingskader voor bestemmingsplannen.

Wij zijn op grond van de ruime beschikbaarheid van recent vastgestelde streekplannen en van de mate, waarin oudere streekplannen worden herzien, en op grond van de functies, die aan deze streekplannen worden toegekend, van mening, dat thans daarin een goede basis kan worden gevonden voor het toetsen van landinrichtingsprogramma's, en in geval van vereenvoudigde voorbereiding van landinrichtingsplannen aan het provinciaal ruimtelijk beleid. Indien een streekplan toch onvoldoende basis zou blijken te vormen voor het landinrichtingsbeleid, biedt het wetvoorstel de mogelijkheid om een programma, respectievelijk een plan, te toetsen aan een ander besluit van provinciale staten, gehoord de provinciale planologische commissie, omtrent het provinciaal planologisch beleid.

Wij merken voorts op dat het een eigenschap van ruimtelijke plannen is te streven naar een zodanige coördinatie van de activiteiten in de diverse sectoren, dat een optimale ruimtelijke ontwikkeling wordt bevorderd. Overeenkomstig het tweesporenbeleid kunnen ook in het kader van sectorplannen ruimtelijk relevante besluiten worden genomen, hetgeen een wederzijdse afstemming van, in dit geval, landinrichting en ruimtelijke ordening meebrengt. In de procedures van dit wetsvoorstel zijn dwarsverbanden voorzien tussen landinrichting en ruimtelijke ordening in het kader van het Voorbereidingschema Landinrichting op landelijk niveau met name via het Structuurschema Landinrichting en in het kader van de vaststelling van het landinrichtingsprogramma c.q. het landinrichtingsplan. De toetsing van programma c.q. plan aan met name het streekplan kan eventueel worden gevolgd door een aanpassing van één of beide plannen. Voorts is in het wetsvoorstel, vooruitlopend op inwerkingtreding van de wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening een oplossingsmechanisme voorzien in geval, ondanks voornoemde toetsing aan het programma c.q. plan aan het streekplan, in het kader van de uitvoering van een landinrichtingsplan een conflict dreigt tussen het landinrichtingsplan en bestemmingsplan. Wij delen derhalve niet de mening van de leden van de fractie van de P.v.d.A. dat de ruimtelijke plannen onvoldoende basis zouden zijn voor het landinrichtingsbeleid. Er bestaan dan ook geen voornemens in de relatie tussen de Landinrichtingswet en de Wet op de Ruimtelijke Ordening wijzigingen aan te brengen. Integendeel, wij achten deze relatie thans optimaal. Wij zijn er ons wel van bewust dat de provinciale besturen hierin een belangrijke rol spelen.

De vrees van de leden van de S.G.P.-fractie dat de richtsnoerfunctie van streekplannen voor provincies aanleiding zal geven streekplannen veel meer gedetailleerd te maken, delen wij niet. In aanvulling op hetgeen reeds in antwoord op een vraag van andere leden van deze Kamer is gesteld, merken wij op dat streekplannen de ruimtelijke functies aangeven die bepaalde gebieden vervullen of moeten vervullen en zich niet gedetailleerd bezighouden met het aangeven van maatregelen en voorzieningen voor verbetering van de inrichting ten behoeve van die functies.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen welke gevolgen invoering van de superheffing heeft voor de uitvoering van het landinrichtingsbeleid en menen dat de invoering van een superheffing op teveel geproduceerde melk projecten met een administratief karakter voor voeren aantrekkelijker maakt dan voorheen. Voorts willen zij weten wat het aandeel is van de oppervlakte melkveehouderijbedrijven in de in voorbereiding en uitvoering zijnde landinrichtingsprojecten. Voorts vragen deze leden of er gegevens zijn over de effecten op het rendement van landinrichtingsprojecten. Bieden de procedures in de Landinrichtingswet voldoende mogelijkheden voor het ontwerpen en bijstellen van plannen met het oog op de hiervoor bedoelde wijzigingen van beleid en leidt de invoering van de superheffing niet tot plannen met een vereenvoudigde opzet, die via een kortere procedure tot stand kunnen komen, zo vragen deze leden.

De landinrichting bezien in het licht van de superheffing, kunnen wij het volgende opmerken. In Nederland is thans ruim 60% van de cultuurgrond in gebruik bij veehouderijbedrijven. Dit landelijk beeld vormt een goede indicatie voor het aandeel, dat de oppervlakte in gebruik bij veehouderijbedrijven, heeft in de totale oppervlakte van in voorbereiding en in uitvoering zijnde landinrichtingsprojecten.

In het kader van landinrichting worden maatregelen en voorzieningen getroffen voor een viertal inrichtingsfactoren, te weten, ontsluiting, waterbeheersing, verkaveling en landschapsbouw. Als gevolg van de uitvoering van de superheffing worden in graslandgebieden de baten van werken tot verbetering van de waterbeheersing beïnvloed.

Thans wordt bij de evaluatie van landinrichtingsprojecten zowel de situatie zonder als de situatie met een permanente superheffing in beschouwing genomen. Daarvan zijn tot nu toe de resultaten voor een vijftal projecten bekend. Daaruit blijkt dat, nu een uitbreiding van de melkproductie onmogelijk is geworden, bij eenzelfde prijsniveau de baten van een verbeterde waterhuishouding op grasland afnemen met gemiddeld circa één derde, mede afhankelijk van de situatie in het gebied, terwijl de gemiddelde totale rendementsdaling in deze projecten circa één zesde bedraagt.

Er mag evenwel niet uit het oog worden verloren dat de verbetering van de waterbeheersing in landinrichtingsprojecten een belangrijke rol speelt bij het streven naar kostprijsverlaging in de landbouw. Na de invoering van de superheffing zullen de meeste bedrijven produktieverhoging van het grasland als gevolg van de verbeterde waterhuishouding benutten om meer ruwvoer te winnen om daarmee aankopen van ruw- en krachtvoer te vervangen door eigen voederwinning. Met name voor gebieden met een geringe flexibiliteit van het grondgebruik is de genoemde kostprijsverlaging van groot belang (klei- en veenweidegebieden). Over het algemeen blijkt dat verbetering van de waterhuishouding ook bij een duurzame superheffing minstens voldoet aan nationaal-economisch te stellen rentabiliteitsnormen, hetgeen een versterkt effect heeft op de bedrijfs-economische baten. Voorts zullen wij er op wijzen dat in het kader van landinrichting eveneens een belangrijke kostenverlaging voor de landbouw wordt bewerkstelligd door verbetering van de inrichtingsfactoren ontsluiting en verkaveling.

Naast de kostenverlaging en de daaruit voortvloeiende inkomensverbetering, welke in deze tijd, nu het inkomen van vooral de veehouders onder druk staat, van evident belang is, zijn er nog een aantal andere aspecten van landinrichting van grote betekenis. Zo leidt landinrichting tot een zodanige verbetering van de productieomstandigheden dat de gebruiksmogelijkheden van de grond op langere termijn groter zullen worden. Juist meer elasticiteit in de gebruiksmogelijkheden van de grond maakt omschakeling naar andere produkties beter mogelijk. Dit bevordert de mogelijkheden voor de land- en tuinbouw ook op lange termijn om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Verder dient gewezen te worden op de verbetering van de werkomstandigheden in de agrarische sector welke middels de landinrichting wordt bewerkstelligd. Wij zijn, gelet op het bovenstaande, van mening

dat landinrichting, ook ten tijde van een beleid van produktbeheersing, onverminderd een belangrijk structuurverbeterend instrument zal blijven in het kader van het landbouwstructuurbeleid.

Daar de concurrentiepositie van de landbouw als gevolg van kostenverlaging en verbetering van de werkomstandigheden, aanmerkelijk kan worden verbeterd middels landinrichting, ook na invoering van de superheffing, bestaat er naar onze mening geen reden te veronderstellen dat wijzigingen zouden moeten worden aangebracht in landinrichtingsplannen als gevolg van de jongste ontwikkelingen. Wij zien dan ook niet in dat de superheffing zou moeten leiden tot plannen met een vereenvoudigde opzet die via een kortere procedure tot stand kunnen komen. Immers, de complexiteit van de plannen hangt vooral samen met de complexiteit van de inrichtingsproblematiek van het betreffende gebied.

Voor zover wijzigingen in het beleid daartoe aanleiding zouden geven, bieden de procedures, zoals neergelegd in het wetsvoorstel, in voldoende mate mogelijkheden om daarop in te spelen. Overigens hebben gedurende de voorbereiding van een landinrichtingsproject verschillende instanties de mogelijkheid om de plannen bij te stellen of aan te passen aan veranderde inzichten of omstandigheden. Ook als het besluit tot uitvoering van het landinrichtingsplan is genomen, kan middels een wijziging van het landinrichtingsplan ingespeeld worden op veranderde inzichten of omstandigheden. Niet uitgesloten is dat middels een uitwerking of uitbreiding van het plan zulks kan geschieden.

De leden van de P.v.d.A. vragen voorts op welke wijze de regering de in het Plan Integratie Milieubeleid noodzakelijk geachte evaluatie op doeltreffendheid en doelmatigheid van wetgeving met belangrijke implicaties voor het milieu, voor wat de Landinrichtingswet betreft, denkt gestalte te geven. Het Structuurschema Landinrichting bevat overeenkomstig artikel 6 van het wetsvoorstel voor een daarin vermelde tijd de hoofdlijnen en beginselen van het nationale landinrichtingsbeleid en geeft in het bijzonder inzicht in de ruimtelijke aspecten van dat beleid. Het in het structuurschema neergelegde beleid heeft betrekking op de periode 1985 tot 1994 met een doorkijk naar 2005. De planologische kernbeslissing is – behoudens eerdere herziening – geldig tot uiterlijk vijf jaar ja afronding van de parlementaire behandeling. Wij merken op dat bij de bijstelling van het structuurschema periodiek een evaluatie van het landinrichtingsbeleid en de werking van dit wetsvoorstel zal plaatsvinden.

Op de vraag van deze leden welke mogelijkheden het wetsvoorstel biedt voor het in voorbereiding nemen van projecten met een administratief karakter en welke de onderbouwing is van de 5000 ha die in de motie Waalkens (stuk nr. 103) worden genoemd en blijkens de onlangs gepubliceerde regeringsbeslissing over het structuurschema zijn overgenomen, zijn wij in het bovenstaande reeds uitvoerig ingegaan.

Reactie op het standpunt van de leden van de fractie van de P.S.P.

Algemeen

De leden van deze fractie vragen op welke wijze tot een onderlinge afstemming van de verschillende functies in het landelijk gebied kan worden gekomen, als in het wetsvoorstel voornamelijk de positie van de grondeigenaren wordt geregeld. Gedurende de laatste decennia krijgen naast land- en tuinbouw de andere functies van het landelijk gebied meer aandacht. Dit wetsvoorstel tracht te komen tot een goede coördinatie en afweging van de met de verbetering van de inrichting samenhangende belangen in het landelijk gebied. Zij beoogt voor delen van het landelijk gebied maatregelen en voorzieningen te treffen voor de functies, die deze gebieden overeenkomstig plannen van ruimtelijke ordening vervullen of

dienen te vervullen. Er vindt derhalve een evenwichtige benadering van de functies van het landelijk gebied plaats. Het feit dat voor grondeigenaren en pachters een kroonberoep is voorzien tegen de in het landinrichtingsplan opgenomen voornemens tot toewijzing van de eigendom van omliggende goederen, voor zover zulks bij herinrichting geschiedt met gebruikmaking van de mogelijkheid van onteigening of bij ruilverkaveling met toepassing van de korting van maximaal 5%, doet niets af aan de positie van de overige functies genoemd in artikel 5.

Hier is immers sprake van een gebeurtenis die diep ingrijpt in de rechtsfeer van de eigenaren en pachters, daar juist zij de gronden die toegewezen worden aan openbare lichamen moeten afstaan.

In de onderlinge afstemming tussen landinrichting en ruimtelijke ordening zijn voldoende waarborgen voor alle betrokkenen geregeld.

Immers als sluitstuk voor de afstemming van landinrichting en ruimtelijke ordening, biedt het wetsvoorstel de mogelijkheid aan gedeputeerde staten om de gemeente een aanwijzing te geven om de inhoud van het bestemmingsplan te wijzigen, indien een gemeente geen aanlegvergunning verleent, die voor de verwezenlijking van het landinrichtingsplan noodzakelijk is. Tegen deze aanwijzing staat voor een ieder kroonberoep open. Derhalve zijn de belangen van een ieder bij eventuele wijziging van bestemmingen ook op dit moment beschermd. Het achterwege laten van een kroonberoep tegen het landinrichtingsprogramma waarnaar de leden van de P.S.P.-fractie informeren bij artikel 43, alsmede tegen de uitbreidings- en uitwerkingsbevoegdheid van gedeputeerde staten waarnaar deze leden bij artikel 85 vragen, is op dezelfde overwegingen gebaseerd.

Het kroonberoep tegen het voorbereidingschema is bij amendement tijdens de Tweede Kamer-behandeling komen te vervallen, met de overweging dat het plaatsen van een gebied op het voorbereidingschema als zodanig niet de rechten van belanghebbenden rechtstreeks raakt. Met deze motivering hebben wij ons kunnen verenigen. In samenhang hiermee is een bepaling opgenomen die ertoe strekt, degenen die een verzoek tot landinrichting hebben ingediend in de gelegenheid te stellen hun verzoek toe te lichten indien het provinciaal bestuur bij het doen van voorstellen voor het voorbereidingschema voornemens is af te wijken van de vorm van landinrichting, zoals deze door hen is verzocht. Het oordeel van de leden van de P.S.P.-fractie dat het weglaten van de mogelijkheid voor een kroonberoep de invloed van de verschillende bij de inrichting van het landelijk gebied betrokken groepen beperkt, wordt derhalve niet door ons gedeeld.

De leden van de fractie van de P.S.P. menen dat de rol van provinciale staten en het provinciaal ruimtelijk beleid wordt geminimaliseerd in het kader van landinrichting. Zij vragen of wij de relatie met de ruimtelijke ordening op dit niveau voldoende relevant achten. Voorts vragen zij of het niet logisch is te achten het streekplan als integratiekader voor landinrichting op te vatten. Tenslotte vragen zij in welke artikelen in de Landinrichtingswet de relatie met de ruimtelijke ordening beter is geregeld dan in de Ruilverkavelingswet 1954.

Wij wijzen deze leden op de uitsluitende bevoegdheid van provinciale staten om voor hun provincie voorstellen te doen voor plaatsing van gebieden op het Voorbereidingschema Landinrichting, waarbij zij worden geacht het provinciaal ruimtelijk beleid in acht te nemen. Zij toetsen voorts bij gefaseerde voorbereiding het landinrichtingsprogramma aan het streekplan of aan een ander besluit met betrekking tot het provinciaal ruimtelijk beleid. Deze toetsing is in eerste instantie aan provinciale staten gelaten omdat het gebieden betreft met een complexe inrichtingsproblematiek. Deze besluiten zijn van groot belang voor de totstandkoming van landinrichtingsprojecten. De relatie van landinrichting met de ruimtelijke ordening komt met name in de artikelen waarin deze besluiten zijn geregeld

naar voren. Op de vraag in welke artikelen de relatie met de ruimtelijke ordening thans beter geregeld wordt dan in de Ruilverkavelingswet 1954 kunnen wij derhalve de artikelen met betrekking tot de doelstelling van de wet (artikelen 4 en 5), met betrekking tot het Structuurschema Landinrichting (artikel 6) en het Voorbereidingsprogramma Landinrichting (artikelen 18–22) noemen. Bovendien toetsen provinciale staten het landinrichtingsprogramma c.q. -plan aan de hoofdlijnen van het provinciaal ruimtelijk beleid, voordat zij het vaststellen (artikelen 42 en 88) en is in artikel 130 een aanwijzingsbevoegdheid van gedeputeerde staten opgenomen. De overige taken van het provinciaal bestuur zijn opgedragen aan gedeputeerde staten omdat deze betrekking hebben op de uitvoering van bovengenoemde besluiten van provinciale staten danwel betrekking hebben op de uitvoering van het eveneens door provinciale staten vastgesteld beleid. Hiertoe kan ook worden gerekend de vaststelling van het landinrichtingsplan in geval van vereenvoudigde voorbereiding. Wij menen derhalve dat in het wetsvoorstel de betrokkenheid van provinciale staten en het provinciaal niveau voldoende zijn gewaarborgd.

De leden van de P.S.P.-fractie betreuren de huns inziens centralistische aanpak van het wetsvoorstel; met name in de vorm van de Centrale Landinrichtingscommissie heeft de rijksoverheid volgens hen in alle verschillende fasen van landinrichting een sterk bepalende positie.

Wij constateren dat in het wetsvoorstel de verantwoordelijkheden van de verschillende overheden mede met inachtneming van de behoefte aan decentralisatie naar het provinciaal bestuur tot hun recht komen.

Het provinciaal bestuur krijgt immers een versterkte positie in de besluitvorming inzake landinrichtingsprojecten. Provinciale staten hebben het exclusieve recht om gebieden voor het Voorbereidingsprogramma Landinrichting voor te stellen en stellen het landinrichtingsprogramma vast; gedeputeerde staten stellen het Landinrichtingsplan vast.

In het Decentralisatieplan (kamerstuk nr. 16492, nrs. 7–8) wordt thans geen verdergaande decentralisatie op het gebied van de landinrichting wenselijk geacht. De Tweede Kamer heeft zich tijdens de behandeling van dit Decentralisatieplan niet ontevreden getoond over de decentralisatie op het gebied van landinrichting.

Het feit dat ook de centrale overheid taken en bevoegdheden heeft toegemeten gekregen heeft te maken met diens verantwoordelijkheden voor het landbouwstructuurbeleid, het natuur- en landschapsbehoud, de cultuurhistorie en de openlucht recreatie. De Centrale Landinrichtingscommissie kan gelet op de coördinatie van deze verantwoordelijkheden en de budgettaire betrokkenheid van het Rijk niet worden gemist. Aangezien deze commissie echter is samengesteld uit zowel vertegenwoordigers van ministers, als vertegenwoordigers van het particuliere bedrijfsleven op het terrein van land-, tuin- en bosbouw, vertegenwoordigers van particuliere organisaties op het gebied van het natuur- en het landschapsbehoud en van openlucht recreatie alsmede van lagere overheden kan naar onze mening niet van een door deze leden genoemde «sterk bepalende positie» van het Rijk gesproken worden. Vanwege een noodzakelijke landelijke toets is in artikel 28 het vereiste van overeenstemming met de Centrale Landinrichtingscommissie opgenomen indien een landinrichtingscommissie meer dan 7 leden omvat. Een te groot aantal leden kan afbreuk doen aan de effectieve werkwijze van de landinrichtingscommissie. In dit verband kan worden opgemerkt, dat vanuit de regio vaak druk wordt uitgeoefend om (te) grote commissies te benoemen. Beperking van het aantal leden is bovendien om budgettaire redenen van belang.

De leden van de P.S.P. vragen hoe met het instrumentarium van dit wetsvoorstel kan worden ingespeeld op ontwikkelingen met betrekking tot produktiebeheersing en automatisering in de land- en tuinbouw.

Met betrekking tot de land- en tuinbouw hebben wij bij landinrichting als instrument van het landbouwstructuurbeleid een accent gelegd op de doelstellingen betreffende het opheffen of verminderen van regionale inkomensachterstanden en de verbetering van de werkomstandigheden. Landinrichting levert op basis van deze doelstellingen een positieve bijdrage aan de oplossing van de problemen welke een beleid gericht op productiebeheersing meebrengen, terwijl op basis van deze doelstellingen, met name door verbetering van de verkavelingstoestand tevens op automatisering in de land- en tuinbouw kan worden ingespeeld.

Artikel 1

De leden van de fractie van de P.S.P. constateren, dat de regering niet de suggestie uit de Tweede Kamer heeft overgenomen om de Landinrichtingswet te baseren op de drie groene structuurschema's gezamenlijk. Zij vragen of zij hieruit moeten concluderen, dat de Structuurschema's Natuur- en Landschapsbehoud en Openluchtrecreatie weinig essentieels, wat de ruimtelijke integratie betreft, toevoegen aan het Structuurschema Landinrichting.

Wij merken op dat het Structuurschema Landinrichting betrekking heeft op de verbetering van de inrichting van het landelijk gebied voor de functies die dat gebied vervult of moet vervullen. Tot deze functies behoren of kunnen behoren land- en tuinbouw, bosbouw, natuur- en landschapsbehoud, verkeer en vervoer, openluchtrecreatie en andere. Daardoor heeft landinrichting een multifunctioneel karakter, hetgeen in het Structuurschema Landinrichting gestalte heeft gekregen. In het Structuurschema Landinrichting werken de andere groene schema's dan ook door, voor zover zij relevant zijn voor landinrichting en dragen daarmee bij aan de door deze leden bedoelde integratie. Indien naast het Structuurschema Landinrichting ook de Structuurschema's Openluchtrecreatie en Natuur- en Landschapsbehoud zouden worden opgenomen in het wetsvoorstel zou bovendien geen recht worden gedaan aan andere structuurschema's en sectornota's van belang voor landinrichting.

Artikel 2

Met betrekking tot de rol van provinciale staten wordt verwezen naar het antwoord dat op de algemene vragen van de leden van de fractie van de P.S.P. gegeven is.

Artikel 4

Verwezen wordt naar hetgeen op de vragen daaromtrent door de leden van de fractie van het C.D.A. gesteld in het bovenstaande reeds met betrekking tot dit artikel is geantwoord.

Artikel 5

De leden van de P.S.P. willen vernemen wat met de term «onder meer» wordt bedoeld en vragen of hier ook zaken als inpassing van stedelijke bebouwing en voorzieningen in het geding kunnen zijn.

In dit artikel wordt met de term «onder meer» bedoeld, dat aldaar geen uitputtende opsomming wordt gegeven van de functies die met landinrichting kunnen worden gediend. In het kader van landinrichting worden maatregelen en voorzieningen getroffen overeenkomstig de functies die in het kader van de ruimtelijke ordening zijn gegeven, zoals in een hoofdlijn van beleid van het structuurschema is verwoord waartoe voorzieningen behoren die een bijdrage leveren aan het verstedelijkingsbeleid.

Artikel 8

Op de vraag van deze leden of al enig uitsluitel gegeven kan worden over de te geven regelen omtrent samenstelling, zittingsduur en werkwijze van de Centrale Landinrichtingscommissie, willen wij opmerken, dat deze regelen in een zodanige staat van voorbereiding zijn dat daarover thans nog geen uitsluitel gegeven kan worden.

Artikel 9

In antwoord op de vraag van deze leden, op grond waarvan wij een dergelijke «gedoogplicht» noodzakelijk achten, merken wij op dat dit artikel voor de voortgang van de voorbereiding van een landinrichtingsproject noodzakelijk is. Immers het betreden van gronden ten behoeve van het doen van waarnemingen en metingen is noodzakelijk voor een goede planvorming. Indien dit afhankelijk gesteld wordt van de toestemming van de eigenaar of gebruiker, zou de weigering van één enkele eigenaar of gebruiker een belangrijke belemmering van de planvorming betekenen.

Overigens wordt nagenoeg altijd van tevoren met de betrokkenen overleg gevoerd.

Artikel 13

De leden van de P.S.P. vragen ons naar de voordelen van een ruilverkaveling bij overeenkomst boven een administratieve ruilverkaveling.

Een ruilverkaveling bij overeenkomst is een vorm van landinrichting, waarbij drie of meer eigenaren zich verbinden bepaalde, hun toebehorende onroerende goederen samen te voegen, de verkregen massa op bepaalde wijze te verkavelen en onder elkaar bij notariële akte te verdelen en gaat derhalve uit van volledige overeenstemming tussen de betrokken eigenaren.

Een administratieve ruilverkaveling is in het wetsvoorstel niet als aparte vorm van landinrichting opgenomen. In het wetsvoorstel ligt de mogelijkheid voor projecten met een administratief karakter, dat wil zeggen projecten waarin geen of weinig werken van openbaar belang worden getroffen, opgesloten. Deze is, zoals in het bovenstaande reeds is opgemerkt, middels amendementen van het lid van de Tweede Kamer de heer Van Noord, expliciet tot uitdrukking gebracht in de huidige artikelen 74 en 131. Hierdoor is de mogelijkheid geschapen om in de omschrijving van de te treffen maatregelen en voorzieningen slechts in voorkomende gevallen de daarvoor benodigde gronden te vermelden, alsmede in een aantal gevallen het begrenzingenplan achterwege te laten. Eigenaren en pachters stemmen over het al of niet doorgaan van een ruilverkaveling, derhalve ook over een ruilverkaveling met een administratief karakter, hetgeen betekent dat daartoe wordt besloten ingeval hetzij een meerderheid van de stemgerechtigden, hetzij een meerderheid van de oppervlakte waarover stemmen zijn uitgebracht, daarmee instemt.

Een vergelijking tussen ruilverkaveling bij overeenkomst en een ruilverkaveling met een administratief karakter, waarin voor- en nadelen worden opgesomd, is overigens naar onze mening niet mogelijk vanwege het onderscheiden karakter van beide instrumenten.

De artikelen 14 en 15

De leden van de P.S.P. zouden het zinniger vinden de keuze tussen herinrichting en ruilverkaveling toe te spitsen op het provinciaal ruimtelijk beleid en de keuze door regionale situaties te laten bepalen.

Wij onderkennen bij landinrichting een verantwoordelijkheid voor het landelijk gebied vanuit verschillende overheidsniveaus. Op grond daarvan hebben wij deze verantwoordelijkheden in het wetsvoorstel in het kader van de totstandkoming van landinrichtingsprojecten, onder meer bij de

keuze van de vorm van landinrichting, tot uiting laten komen. Dit is geschied door aan provinciale staten de uitsluitende bevoegdheid te geven om gebieden voor plaatsing op het Voorbereidingsschema Landinrichting voor te stellen en door de Minister van Landbouw en Visserij jaarlijks het voorbereidingsschema te laten vaststellen. Bij het doen van voorstellen nemen provinciale staten overigens het provinciaal ruimtelijk beleid in aanmerking.

Artikel 16

Naar aanleiding van de vraag van deze leden over de achtergrond om de herverkaveling bij aanpassingsinrichting in één blok te laten plaatsvinden wordt verwezen naar het hierna gestelde onder de artikelen 94–118.

Artikel 18

De leden van de fractie van de P.S.P. vragen waarom de bewindslieden geen behoefte hadden aan suggesties uit de Tweede Kamer om in dit artikel de «link» met de ruimtelijke ordening en met het beleid in andere sectoren vast te leggen. Zij menen dat met name het voorbereidingsschema en de daarin te maken keuzes zich lenen voor een afweging die verder strekt dan de competentie van «Onze Minister». Voorts zijn zij van mening dat ook de suggestie om het voorbereidingsschema steeds aan de Tweede Kamer voor te leggen in de gedachtengang past, dat hier een bredere beschouwing door alle sectoren heen dient plaats te vinden.

Wij herinneren deze leden er aan, dat de relatie tussen landinrichting en ruimtelijke ordening een van de redenen is geweest om de Ruilverkavelingswet 1954 te vervangen door de Landinrichtingswet.

De vaststelling van het voorbereidingsschema vindt jaarlijks door de Minister van Landbouw en Visserij plaats op de grondslag van het Structuurschema Landinrichting dat mede is vastgesteld door de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Het structuurschema bevat de hoofdlijnen en beginselen van het nationaal landinrichtingsbeleid en geeft met name inzicht in de ruimtelijke aspecten daarvan. Provinciale staten, die de uitsluitende bevoegdheid hebben om bij de Minister van Landbouw en Visserij voorstellen voor het voorbereidingsschema in te dienen, nemen daarnaast onder meer het provinciaal ruimtelijk beleid, met name het streekplan, in aanmerking. Het structuurschema is mede door de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer ondertekend. De suggestie om het voorbereidingsschema steeds aan de Tweede Kamer over te leggen, is door ons niet overgenomen, aangezien het voorbereidingsschema jaarlijks, als bijlage bij de begroting van het Ministerie van Landbouw en Visserij, reeds aan de Tweede Kamer voorgelegd wordt.

Artikel 19

De vraag van deze leden of het in het tweede lid van dit artikel bepaalde zo kan worden begrepen, dat provinciale staten ook op eigen initiatief en inzicht gebieden kunnen voordragen voor het Voorbereidingsschema Landinrichting kunnen wij bevestigend beantwoorden.

Provinciale staten zullen echter wel bij hun voorstellen het Structuurschema Landinrichting en de zienswijze over een verzoek om landinrichting in voorbereiding te nemen, in aanmerking nemen.

Artikel 20

De leden van de P.S.P.-fractie betreuren het zeer dat in dit artikel geen gevolg is gegeven aan in de Tweede Kamer geuite wensen om op het voorbereidingsschema ook alternatieven aan te geven, waarop door

betrokkenen kan worden ingesproken. De Centrale Landinrichtingscommissie geeft bij de plaatsing van een gebied op het voorbereidingschema de overwegingen en uitgangspunten met betrekking tot het in voorbereiding nemen aan. De keuze van de binnen deze overwegingen en uitgangspunten eventueel te bestuderen alternatieven dient op grond van de decentrale opzet van het wetsvoorstel voorbehouden te blijven aan de regionale landinrichtingscommissies.

Artikel 28

Met betrekking tot de vraag van de leden van de P.S.P.-fractie omtrent de centralistische aard die in het wetsvoorstel aan de Centrale Landinrichtingscommissie wordt gegeven, wordt verwezen naar het hierboven in dit kader gestelde.

Artikel 36

Welke is de realiteitswaarde van dit artikel zo vragen de leden van de fractie van de P.S.P., als zowel het relatienotabeleid van de zijde van de overheid stagneert als ook de aankoopgelden deels van de verkoop van domeingronden afhankelijk wordt gesteld? Kunnen de bewindslieden deze leden overtuigen dat ze hier de zaken te somber inschatten? Artikel 36 bepaalt dat wanneer in het landinrichtingsgebied beheers- en/of reservaatgebieden worden opgenomen, de begrenzing daarvan in hoofdlijnen in het programma wordt aangegeven.

Met betrekking tot de voortgang van het relatienotabeleid geldt dat de oppervlakte waarvoor beheersovereenkomsten worden afgesloten duidelijk toeneemt. Voor wat betreft de financiering van de aankoop van reservaten in het kader van het relatienotabeleid, is vastgelegd, dat haast het bedrag dat op de begroting van Landbouw en Visserij voorkomt, f 19 mln. beschikbaar komt door verkoop van domeingronden. Voor 1984 is de genoemde f 19 mln. reeds gerealiseerd en ook voor 1985 zijn er geen aanwijzingen dat de inspanningsverplichting niet zal worden gehaald. Van een stagnatie van het relatienotabeleid is derhalve geen sprake.

Artikel 37

De leden van de P.S.P. willen onze instemming met hun mening, dat gemeenten en waterschappen qua democratische controlemogelijkheden heel verschillende lichamen betreffen. Vervolgens vragen zij wat er de reden van is dat beide instanties in het wetsvoorstel zo gelijk zijn geschakeld.

Beide instanties hebben, zo kunnen deze leden met ons vaststellen, actief en passief kiesrecht, welke in overeenstemming met hun doelstellingen verschillend worden toegepast. Beide overheden worden in het wetsvoorstel veelvuldig gelijkgeschakeld, omdat in het kader van landinrichting werken worden uitgevoerd met betrekking tot voorzieningen waarvoor zij van oudsher of in de toekomst met het beheer zijn belast en vaak tevens de eigendom en het onderhoud hebben of krijgen toegewezen.

Artikel 43, tweede tot en met zevende lid

Op de vraag van de leden van de P.S.P.-fractie waarom aan het landinrichtingsprogramma geen kroonberoep is gekoppeld is reeds hierboven geantwoord.

Deze leden hebben vervolgens geen behoefte aan het tweede tot en met het zevende lid van artikel 43.

Naar aanleiding daarvan merken wij op dat, indien provinciale staten voornemens zijn een landinrichtingsprogramma vast te stellen in afwijking van het advies van de Centrale Landinrichtingscommissie, is er sprake van een bestuurlijk geschil, waarbij het landelijk beleid en de besteding van

rijksgelden in het geding kunnen zijn. Het is uiteraard niet aanvaardbaar provinciale staten hierover te laten beslissen. Bij eerste nota van wijzigingen is reeds aan een verzoek van de Tweede Kamer tegemoet gekomen door de goedkeuring van de Minister van Landbouw en Visserij te vervangen door een repressief vernietigingsrecht door de Kroon. Een nog verdere tegemoetkoming zou afbreuk doen aan de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid, met betrekking tot landinrichting. Aangezien een voor een oplossing van een dergelijk bestuurlijk geschil een zorgvuldige afweging van alle belangen noodzakelijk is, kunnen de termijnen genoemd in het zesde lid zeker niet te lang geacht worden.

De vraag of «algemeen belang» wel een bruikbaar criterium is in de context van artikel 43 kunnen wij bevestigend beantwoorden. De vernietiging van het bestreden besluit geschiedt door de Kroon; deze zal derhalve bepalen wanneer een besluit met de wet of het algemeen belang strijdt; dit betekent dat de Raad van State het besluit in haar advies toetst aan de wet of aan het algemeen belang en de Kroon, indien deze zich niet met het advies kan verenigen, een contrair besluit.

Artikel 45

Wij delen de mening van leden van de P.S.P.-fractie dat in het bepaalde van artikel 45 ook de Provinciewet voorziet. Echter bij amendement van de heer van Noord is dit artikel ten overvloede in het wetsvoorstel opgenomen.

Artikelen 48, 49, 70 en 71

De leden van de P.S.P.-fractie vragen waarom deze artikelen niet onder het landinrichtingsplan zijn opgenomen, maar aan het landinrichtingsprogramma gekoppeld zijn.

De artikelen 48 en 49 zijn in «titel 4. Besluit tot herinrichting» opgenomen en de artikelen 70 en 71 in «titel 5. Besluit tot ruilverkaveling» en zijn derhalve niet rechtstreeks aan het landinrichtingsprogramma (titel 3) noch aan het landinrichtingsplan (titel 6) gekoppeld.

De reden dat voornoemde artikelen zijn gekoppeld aan het besluit tot herinrichting dan wel ruilverkaveling is gelegen in het feit dat het voor de werking van deze artikelen noodzakelijk is dat het besluit tot landinrichting is genomen.

Artikel 51

De leden van de P.S.P. vragen of hun interpretatie juist is, dat de stemming over ruilverkaveling in geval van gefaseerde voorbereiding meer een stemming over het principe van ruilverkaveling betreft, dan een stemming, welke is gebaseerd op te treffen maatregelen en voorzieningen. Zij vragen voorts wat wij daarvan de voordelen vinden.

Wij zijn van mening dat de stemming over een ruilverkaveling niet alleen over het beginsel plaatsvindt, maar ook op basis van inzicht omtrent de toekomstige inrichting van het gebied en de voor- en nadelen voor eigenaren en pachters. Indien de stemming op basis van een landinrichtingsprogramma geschiedt, zal naar onze mening in dat programma ook voldoende informatie over de te treffen maatregelen en voorzieningen moeten worden gegeven teneinde betrokkenen hun stem verantwoord te kunnen laten uitbrengen.

Artikel 66

Zoals reeds tijdens de behandeling in de Tweede Kamer is uiteengezet, is het door de leden van de P.S.P.-fractie wenselijk geachte dubbelcriterium bij de stemming in het ontwerp niet opgenomen omdat het hierdoor mogelijk wordt gemaakt dat veel kleine eigenaren met relatief weinig grond een ruilverkaveling kunnen blokkeren, die door de eigenaren en gebruikers van het merendeel van de grond gewenst wordt.

Artikel 83

De leden van de fractie van de P.S.P. vragen zich af waarom in artikel 83, vierde lid, de mogelijkheid tot het indienen van bezwaren beperkt is tot rechthebbenden en pachters, terwijl het toch de intentie van de wet is aan alle functies van het landelijk gebied recht te doen.

Naar aanleiding hiervan merken wij het volgende op. In artikel 80 is de mogelijkheid opgenomen dat een ieder bezwaren kan indienen tegen het ontwerp-landinrichtingsplan in zijn geheel.

In artikel 83 is de mogelijkheid van een beroep bij de Kroon aangegeven voor de rechthebbenden en pachters van gronden die direct betrokken zijn bij een toewijzing ten algemene nutte, en ook reeds op een eerder tijdstip bezwaren hebben gemaakt tegen deze in het ontwerp van het landinrichtingsplan opgenomen toewijzing. Tevens kunnen rechthebbenden en pachters beroep bij de Kroon instellen tegen door gedeputeerde staten vastgestelde afwijkingen van het ter inzage gelegde ontwerp-landinrichtingsplan voor zover betrekking hebbend op de toewijzing ten algemene nutte.

Het eerste geval, waarbij een ieder in de gelegenheid is bezwaren tegen het ontwerp van het landinrichtingsplan in te dienen, spoort volledig met de intentie van de wet, de tweede bezwarenmogelijkheid is van belang voor de rechtszekerheid van de direct bij de toewijzing betrokken rechthebbenden en pachters. Het beroep kan bij voorbeeld betrekking hebben op de voorwaarden die ten aanzien van de toewijzing in acht moeten worden genomen en die voor de direct betrokkenen van groot belang kunnen zijn.

Artikel 85

De leden van de fractie van de P.S.P. vragen aan welke soort onderwerpen wordt gedacht bij de nadere uitwerkings- c.q. uitbreidingsmogelijkheden van het landinrichtingsplan door gedeputeerde staten. Zij merken voorafgaand op daarbij de mogelijkheid van kroonberoep te missen.

De mogelijkheid om het plan uit te werken en uit te breiden is, zo merken wij allereerst in zijn algemeenheid op, beperkt tot voorzieningen, die met de herverkaveling samenhangen. Behalve aan insteekwegen en kleinere waterlopen kan in dat kader ook aan andere voorzieningen worden gedacht, die weliswaar in het plan zijn voorzien, maar waarvan de definitieve ligging met de toekomstige verkavelingstoestand samenhangen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn met landschappelijke elementen, recreatieve voorzieningen, zoals paden en eenvoudige picknick- en parkeerplaatsen. De bepaling in het wetsvoorstel om uitwerking en uitbreiding slechts te laten plaatsvinden met inachtneming van in het plan opgenomen regelen, houdt in, dat deze procedure niet wordt toegepast om nieuwe, niet in het plan opgenomen voorzieningen te verwezenlijken. De uitwerking of uitbreiding maakt na de vaststelling er van door gedeputeerde staten, deel uit van landinrichtingsplan. Omtrent het achterwege laten van kroonberoep tegen de uitbreiding of uitwerking van een landinrichtingsplan verwijzen wij naar de beantwoording van de vraag inzake de relatie tussen ruimtelijke ordening en landinrichting.

Artikel 86

De leden van de P.S.P. stellen de vraag of de invoering van de vereenvoudigde voorbereiding niet in strijd is met hetgeen beoogd is met de opeenvolging van programma en plan. Wij merken op dat de vereenvoudigde voorbereiding niet in het wetsvoorstel is ingevoerd ter vervanging van de gefaseerde voorbereiding, maar ter vervanging van de procedures, waarbij het programma en het plan gelijktijdig werden opgesteld. Zij is derhalve niet in strijd met de opdeling van de voorbereiding in een programma- en planfase, welke is bedoeld voor gebieden met een complexe inrichtingsproblematiek.

Vervolgens vragen de leden van de P.S.P. zich af of het logisch is om de vereenvoudigde wijze van voorbereiding ook voor herinrichting mogelijk te maken. In antwoord daarop wijzen wij deze leden erop dat de keuze herinrichting of ruilverkaveling wordt bepaald doordat een gebied in overwegende mate een agrarische functie en niet in belangrijke mate een niet-agrarische functie, respectievelijk naast een agrarische functie in belangrijke mate een niet-agrarische functie vervult of moet vervullen. De wijze van voorbereiding wordt bepaald door complexiteit van de problematiek in een gebied welke betrekking kan hebben op de inrichting van dat gebied dan wel op de uitwerking van de ruimtelijke functies van dat gebied. Dit brengt mede dat een bepaalde vorm van landinrichting en een bepaalde wijze van voorbereiding niet zonder meer aan elkaar kunnen worden gekoppeld. Voor het gebied Hitland in Zuid-Holland is bijvoorbeeld een vereenvoudigde voorbereiding van de herinrichting goed mogelijk.

Dezelfde leden vragen vervolgens of door de invoering van de vereenvoudigde voorbereiding procedures niet vreemd worden omgekeerd. Zo constateren zij onder meer dat volgens die procedure de stemming over een ruilverkaveling op basis van een plan plaatsvindt, terwijl dit oorspronkelijk op basis van een programma zou geschieden.

Wij delen deze mening niet, omdat er geen sprake van is dat procedures worden omgekeerd. De vereenvoudigde voorbereiding maakt het mogelijk overbodige onderdelen en procedures achterwege te laten. De stemming over ruilverkaveling op basis van een landinrichtingsplan, als uitvloeisel van vereenvoudigde voorbereiding kan doelmatig zijn, aangezien eigenaren en pachters over de te treffen maatregelen en voorzieningen vergaand zullen worden geïnformeerd, alvorens hun stem uit te brengen.

De artikelen 94 tot en met 118

De leden van de P.S.P. vragen waarin een aanpassingsplan qua opzet van een landinrichtingsplan verschilt, waarom bij aanpassingsinrichting de herverkaveling in één blok plaatsvindt en waarom schijnbaar niets aan cultuurhistorische zaken wordt gedaan.

In het wetsvoorstel is bepaald dat de landinrichtingscommissie een aanpassingsplan opstelt op de grondslag van het voorstel tot aanpassingsinrichting. Dit voorstel bevat onder meer een beschrijving van de te treffen infrastructurele voorziening, die aanleiding is voor het verzoek om een aanpassingsinrichting voor te bereiden, en de daaruit voortvloeiende nadelige gevolgen, alsmede aanduidingen inzake de te treffen maatregelen en voorzieningen nodig ter opvang van de nadelige gevolgen voor de inrichting van het gebied. Aangezien de samenhang tussen de infrastructurele voorziening en de aanpassingen zich doorgaans in een klein gebied nabij de infrastructurele voorziening zal voordoen, zal een aanpassingsinrichting doorgaans beperkt van omvang zijn. Om die reden is in het wetsvoorstel dan ook de herverkaveling in één blok voorzien.

Gelet op de grondslag, waarop het aanpassingsplan berust en de beperkte omvang van een aanpassingsinrichting is het aanpassingsplan in het wetsvoorstel soberder opgezet dan het landinrichtingsplan en met name gericht op het opheffen van nadelige gevolgen van de infrastructurele voorziening voor het betrokken gebied.

Deze opzet geeft ook aandacht aan cultuurhistorische zaken, indien zij zich voordoen.

Artikel 122

De leden van de P.S.P.-fractie vrezen dat de ruilverkaveling bij overeenkomst in een vollediger ruilverkaveling kan ontaarden.

De ervaring met de ruilverkaveling bij overeenkomst leert dat de oppervlakte van het betrokken gebied beperkt dient te zijn wil er een vruchtbaar resultaat tot stand komen. Een eerste vereiste van ruilverkaveling bij

overeenkomst is immers dat alle belanghebbenden volledige overeenstemming over de plannen bereiken. Om aan de behoefte tot het vrijwillig ruilen in klein verband tegemoet te komen heeft de Minister van Landbouw en Visserij in 1972 de Beschikking kavelruil (Stcrt. 137) vastgesteld. Sinds 1977 is geen ruilverkaveling bij overeenkomst meer tot stand gekomen zonder toepassing van deze Beschikking kavelruil. De gemiddelde omvang van de in het kader van deze beschikking tot stand gekomen kavelruilen is bijna 25 ha. Gezien deze beperkte omvang zal dit instrument slechts worden toegepast in projecten van beperkte omvang.

Ruilverkaveling beoogt een integrale verbetering van een gebied. Een sectorinstrument als de ruilverkaveling bij overeenkomst kan hiervoor niet in de plaats treden. De vrees dat een dergelijk project in een volledige ruilverkaveling kan ontaarden is derhalve ongegrond.

Artikel 130

De vraag van de leden van de fractie van de P.S.P. of dit wetsvoorstel gewijzigd zal worden zodra de wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in werking treedt, kunnen wij bevestigend beantwoorden.

In artikel III van de wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening is immers bepaald dat artikel 130 van dit wetsvoorstel komt te vervallen op het moment van inwerkingtreding van vornoemde wijziging.

Artikel 133

De leden van de P.S.P. vragen wie bepaalt wat onredelijke gevolgen zijn, welke zich bij gegeven omstandigheden voor een openbaar lichaam kunnen voordoen, ingeval toewijzing danwel regeling van eigendom, beheer en onderhoud van wegen, waterlopen, dijken en kaden zonder geldelijke verrekening zou plaatsvinden, zoals in het wetsvoorstel in beginsel is voorzien.

De vraag of voor een openbaar lichaam onredelijke gevolgen aanwezig zijn in geval de bedoelde toewijzing c.q. regeling zonder geldelijke verrekening plaatsvindt, wordt, zo luidt ons antwoord, bepaald in het kader van de procedure betreffende het begrenzenplan en de daarmee verbonden toewijzing danwel regeling van eigendom, beheer en onderhoud van wegen, waterlopen, dijken en kaden. Bij deze procedure zijn de landinrichtingscommissie, de Centrale Landinrichtingscommissie, gedeputeerde staten en de openbare lichamen betrokken. Indien in dat kader omtrent het al of niet aanwezig zijn van onredelijke gevolgen geen overeenstemming wordt bereikt, kan ingevolge artikel 138, vierde lid, via een Kroonberoep uitsluitel worden verkregen.

De artikelen 141, 142, 143

De leden van de fractie van de P.S.P. constateren in de artikelen 141-143 verschillen tussen herinrichting, ruilverkaveling en aanpassingsinrichting. Zij vragen zich af of ook niet in ruilverkaveling en aanpassingsinrichting onteigend kan worden en, als dat niet het geval is waarom dat zo is. Voorts vragen zij of in geval van aanpassingsinrichting de korting voor andere doeleinden van openbaar nut mede korting voor openluchtrecreatie kan inhouden en of er minder plaats is voor natuur en landschap dan in een ruilverkaveling. Hierop willen wij het volgende antwoorden.

In geval van ruilverkaveling mag de korting op de waarde van alle tot een blok behorende gronden 5% bedragen. Deze korting kan worden gebruikt voor wegen en waterlopen en de daarmee samenhangende voorzieningen en voor maatregelen en voorzieningen met betrekking tot de natuur en het landschap en tot andere doeleinden van openbaar nut.

In geval van aanpassingsinrichting bedraagt de korting net zoals bij herinrichting 3%. Zij kan echter, behalve voor wegen en waterlopen en de

daarmee samenhangende voorzieningen ook worden gebruikt voor maatregelen en voorzieningen met betrekking tot de natuur, het landschap en de openluchtrecreatie.

Bij herinrichting kunnen gronden voor andere plaatsgebonden elementen dan wegen en waterlopen en de daarmee samenhangende voorzieningen, niet via de korting van 3% verworven worden en moeten derhalve via onteigening worden verworven. Dit onderscheid is gemaakt omdat voor herinrichting gebieden in aanmerking komen, die ruimtelijk naast een agrarische functie ook in belangrijke mate een niet-agrarische functie vervullen of moeten vervullen. Voor de effectuering van niet-agrarische functies kunnen omvangrijke veranderingen in het gebruik van de grond nodig zijn, zodanig dat een daarop afgestemde adequate korting landbouw-structureel onaanvaardbaar is. Daarom is onteigening voor deze vorm van landinrichting in het wetsvoorstel opgenomen.

Bij ruilverkaveling en aanpassingsinrichting zal niet meer dan 5% respectievelijk 3% van de totale hoeveelheid grond zijn agrarische bestemming verliezen. De mogelijkheid van onteigening wordt bij deze vormen van landinrichting dan ook niet nodig geacht.

Het antwoord of openluchtrecreatie mede begrepen moet worden onder «andere doeleinden van openbaar nut», zoals aangegeven in artikel 142, eerste lid, onder c, luidt bevestigend. Naar aanleiding van de vraag of in een aanpassingsinrichting minder plaats is voor natuur en landschap dan in een ruilverkaveling, merken wij op dat een aanpassingsinrichting slechts plaatsvindt in aanvulling en volgend op een infrastructurele voorziening. Deze vorm van landinrichting is bedoeld om de nadelige gevolgen die het treffen van de infrastructurele voorziening voor de inrichting van een gebied kan hebben, op te heffen. De aanpassingsinrichting is niet bedoeld om via een integrale aanpak een omvangrijk gebied in te richten. Door de beperking in omvang en doelstelling kan bij aanpassingsinrichting worden volstaan met een geringere algemene korting dan bij ruilverkaveling. In welke mate de mogelijke korting gebruikt wordt voor wegen en waterlopen en voor daarmee samenhangende voorzieningen, die in het belang van het blok nodig zijn, of voor maatregelen en voorzieningen voor de natuur, het landschap en de openluchtrecreatie kan in zijn algemeenheid niet worden beantwoord, omdat dit afhangt van de plaatselijke omstandigheden.

De artikelen 189 t/m 194

De leden van de fractie van de PSP vragen of in het plan van tijdelijk gebruik ook inhoudelijke gebruiksbepalingen met het oog op waardevermeerdering en waardevermindering van de gronden worden opgenomen.

Zij vragen tevens waarom alleen belanghebbende gebruiksgerechtigden de mogelijkheid hebben tot het maken van bezwaar tegen het plan van tijdelijk gebruik.

De hier aangeduide inhoudelijke gebruiksbepalingen met het oog op waardeveranderingen van gronden komt in algemene zin aan de orde in de artikelen 49, 71 en 117. In deze artikelen is aangegeven dat, nadat het besluit tot landinrichting is genomen, het de eigenaren en gebruiksgerechtigden van in een blok gelegen onroerende goederen, niet is toegestaan zonder toestemming van de landinrichtingscommissie handelingen te verrichten, waardoor de waarde van de betrokken onroerende goederen zou veranderen. Deze algemene regel maakt een bijzondere regeling in het kader van het plan van tijdelijk gebruik overbodig.

Naar aanleiding van de vraag waarom uitsluitend belanghebbende gebruiksgerechtigden de mogelijkheid hebben bezwaar te maken tegen het plan van tijdelijk gebruik, merken wij op dat de juridische en financiële verhouding van de eigenaar-verpachter met de pachter van de grond niet wordt beïnvloed door het als tijdelijk bedoelde gebruik van gronden, dat bijvoorbeeld nodig is om werken in een landinrichtingsgebied te kunnen uitvoeren. De direct betrokkene is de gebruiksgerechtigde van de betreffende grond en deze wordt om deze reden in de gelegenheid gesteld zijn bezwaren tegen de tijdelijke gebruiksgeregeling kenbaar te maken.

De leden van de fractie van de P.S.P. vragen zich af wie in artikel 200 onder «de belanghebbenden» worden verstaan.

Onder het begrip «belanghebbenden» wordt verstaan de rechthebbenden en pachters; dit begrip wordt in ruime zin gehanteerd, overeenkomstig de praktijk van de Ruilverkavelingswet 1954.

Tenslotte stellen deze leden nog een aantal vragen; naar aanleiding van de vraag van de leden van de P.S.P.-fractie over een vijfjaarlijkse verslaglegging willen wij het volgende opmerken.

Het functioneren en de werking van de in het wetsvoorstel beschreven procedures zullen kritisch worden gevolgd. Met name bij de jaarlijkse vaststelling van het voorbereidingsschema zal, indien daartoe aanleiding is, een oordeel over de wet naar voren kunnen komen.

Zoals reeds eerder door ons is vermeld kan in het kader van de vaststelling of herziening van het Structuurschema Landinrichting elke vijf jaar een evaluatie van het landinrichtingsbeleid worden verwacht.

De zin van de vijfjaarlijkse verslaggeving aan de Tweede Kamer over de wijze waarop de Landinrichtingswet wordt toegepast wordt dan ook onzerzijds niet ingezien.

De leden van de P.S.P.-fractie willen vernemen wat de regering met de motie op stuknr. 104 denkt te gaan doen. Zoals reeds door de Staatssecretaris van Landbouw en Visserij bij brief van 29 juni 1984 op stuknr. 108 aan de Tweede Kamer is uiteengezet kan niet gesteld worden dat de motie haaks staat op de voorliggende wettekst zoals deze leden menen. Immers, hoewel de motie zich tot de regering richt, zal het daarin uitgesproken oordeel door de provinciale besturen mede in de overwegingen worden betrokken, wanneer zij voorstellen doen toekomen aan de Minister van Landbouw en Visserij ten behoeve van de vaststelling van het voorbereidingsschema, waarbij ook de wijze van voorbereiding wordt aangegeven. Bovendien zal het in de motie neergelegde oordeel tot uiting komen in het overleg dat met het provinciaal bestuur gevoerd wordt over en de wijze van voorbereiding, welk overleg uiteindelijk tot overeenstemming moet leiden.

Naar aanleiding van de vraag over de stand van zaken in de voorbereiding van de Beheerswet kan opgemerkt worden dat een voorontwerp Wet Beheer Landbouwgronden op dit moment naar belanghebbende organisaties en instanties om advies is toegezonden. Zo spoedig mogelijk nadat adviezen zijn binnengekomen zal het wetsvoorstel, nadat het in de ministerraad is behandeld en door de Raad van State geadviseerd is aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

De leden van de P.S.P.-fractie menen dat ingevolge het wetsvoorstel het ruimtelijk scheiden van de te onderscheiden functies in het landelijk gebied als toekomstperspectief wordt gezien. Zij vragen of het wetsvoorstel daarom zo weinig op integratie is gericht.

Wij wijzen deze leden op artikel 4 van het wetsvoorstel, bepalend dat landinrichting strekt tot verbetering van de inrichting van het landelijk gebied, overeenkomstig de functies van dat gebied, zoals deze in het kader van de ruimtelijke ordening zijn aangegeven, hetgeen in bepaalde gevallen de scheiding van functies kan inhouden. Met het instrumentarium van dit wetsvoorstel vindt derhalve integrale verbetering van de inrichting van het landelijk gebied plaats.

De leden van de fractie van de P.S.P. vragen een schatting te geven van de verhouding van de oppervlakten per jaar tussen de hier voorgestelde vormen van landinrichting.

Wij kunnen een dergelijke schatting niet verstrekken aangezien deze onder meer afhankelijk is van verzoeken om landinrichting in voorbereiding te nemen, van voorstellen van provinciale staten om gebieden aan het

Vorbereidingsschema Landinrichting toe te voegen, van verzoeken om aanpassingsinrichting voor te bereiden en van tot stand te komen ruilverkavelingen bij overeenkomst.

Ten aanzien van de vraag van deze leden tenslotte waarom geen evaluatiemethoden in het wetsvoorstel zijn opgenomen verwijzen wij naar hetgeen wij hebben geantwoord op de vraag van de leden van de fractie van de P.v.d.A. omtrent de evaluatie in het Plan Integratie Milieubeleid.

De leden van de S.G.P. vragen of provinciale staten niet te zeer in hun besluitvorming met betrekking tot de voorstellen voor plaatsing van gebieden op het Vorbereidingsschema Landinrichting worden beperkt, nu in de wet wordt voorgeschreven, dat zij daarbij mede met de zienswijze van de Centrale commissie over een verzoek om landinrichting in voorbereiding te nemen rekening moeten houden.

Zoals wij elders hebben uiteengezet gaat dit wetsvoorstel er van uit, dat de verantwoordelijkheden van de verschillende overheden met betrekking tot de functies, die het landelijk gebied moeten vervullen, in het kader van landinrichting, tot hun recht moeten kunnen komen. Provinciale staten hebben de bevoegdheid om gebieden voor te stellen voor plaatsing op het Vorbereidingsschema Landinrichting. Het is van belang dat de provinciale staten ten behoeve van hun besluitvorming naast het Structuurschema Landinrichting en het provinciaal ruimtelijk beleid de zienswijze van de centrale commissie in aanmerking kunnen nemen. Immers bij de plaatsing van een gebied op het voorbereidingsschema dient tussen rijk en provincie overeenstemming te bestaan over de vorm van landinrichting voor het betrokken gebied en de wijze van voorbereiding van mening dat provinciale staten in hun mogelijkheden van besluitvorming niet worden beperkt.

De leden van de fractie van de S.G.P. uiten de vrees dat de richtsnoerfunctie van het streekplan in de landinrichting aanleiding zal zijn voor provincies om de streekplannen veel meer gedetailleerd te maken. In het kader van de relatie tussen landinrichting en ruimtelijke ordening zijn we mede op deze vraag ingegaan. Wij verwijzen derhalve naar hetgeen hierover is opgemerkt.

De leden van de S.G.P.-fractie vragen of provinciale staten bevoegd zijn om, bij de besluitvorming over het indienen van een voorstel tot plaatsing van een gebied op het voorbereidingsschema, uitspraak te doen over het al dan niet noodzakelijk zijn van een MER en of provinciale staten daarbij de keuze tussen MER en HELP hebben.

Wij willen de leden van de S.G.P.-fractie er op wijzen dat het al dan niet mer-plichtig zijn van een landinrichtingsproject afhangt van de vraag of wordt voldaan aan de criteria zoals genoemd in artikel 9b van de voorontwerp- algemene maatregel van bestuur inzake de werkingssfeer van mer, welke tezamen met de memorie van antwoord bij het wetsvoorstel Mer aan de Tweede Kamer is aangeboden (Tweede Kamer, 16 814, nr. 7). Gelet op deze criteria is het aantal landinrichtingsprojecten, waarvoor MER moet worden uitgevoerd, geschat op gemiddeld twee per jaar. Dit betreft derhalve een deel van de projecten die jaarlijks aan het voorbereidingsschema worden toegevoegd.

Provinciale besturen kunnen vanzelfsprekend in hun voorstel tot plaatsing van gebieden op het voorbereidingsschema kenbaar maken of aan bovenbedoelde criteria voor mer-plicht wordt voldaan.

Opgemerkt dient te worden dat een keuze tussen mer en HELP, gelet op de verschillen tussen beide, niet aan de orde is. De HELP-methode is een methodiek voor de beschrijving van de effecten van de in het kader van de landinrichtingsprojecten te treffen maatregelen en voorzieningen. De mer bevat naast inhoudelijke eisen ten aanzien van de beschrijving van milieu-effecten van voorgenomen activiteiten en alternatieven daarvoor, een aantal procedurele elementen, zoals een toetsing door een commissie van onafhankelijke deskundigen. Deze procedurele elementen, die zoveel mogelijk worden geïntegreerd in bestaande procedures, zoals het de

procedure van het thans in behandeling zijnde wetsvoorstel mogelijk is gebleken, zijn erop gericht het milieubelang naast andere belangen een volwaardige plaats in de besluitvorming te geven. Het wetsvoorstel mer bevat geen bepalingen ten aanzien van de te hanteren methode van effectbeschrijving.

De regering heeft in het Structuurschema Landinrichting aangegeven dat de HELP-methode, zoals deze thans in ontwikkeling is, de meest aangewezen methode is voor de beschrijving van de effecten van de in het kader van landinrichting te treffen maatregelen en voorzieningen op het milieu. Immers de HELP-methode is specifiek toegespitst op de beschrijving van effecten van landinrichting op onder meer het milieu en wordt regelmatig naar opgedane ervaringen bijgesteld.

Naar aanleiding van de vragen van deze leden over de samenstelling van een landinrichtingscommissie verwijzen wij naar hetgeen wij hieromtrent reeds hebben opgemerkt.

De leden van de fractie van de S.G.P. vragen aan de hand van welke criteria wordt vastgesteld, dat een gebied behoort tot de gebieden binnen de stedelijke invloedssfeer, waarvoor in het Structuurschema Landinrichting indicaties voor de keuze tussen herinrichting en ruilverkaveling worden gegeven. Het Structuurschema Landinrichting bevat een uitwerking van de Nota Landelijke Gebieden. Op de kaart van de Structuurschets voor de Landelijke Gebieden worden gebieden binnen de stedelijke invloedssfeer aangegeven. De indicaties in het structuurschema voor de keuze tussen herinrichting en ruilverkaveling in gebieden binnen de stedelijke invloedssfeer hebben op deze – gelijknamige – gebieden van de structuurschets betrekking.

De leden van de fractie van de S.G.P. wijzen op een extra accent dat in het Structuurschema Landinrichting wordt gegeven aan landinrichting binnen de Randstadgroenstructuur. Zij vragen of dit extra accent in een extra oppervlakte wordt vertaald.

In het Structuurschema Landinrichting is aangegeven, dat de regering met betrekking tot het leveren van een bijdrage aan het verstedelijkingsbeleid het accent legt op gebieden binnen de stedelijke invloedssfeer en in het bijzonder op de verwezenlijking van de Randstadgroenstructuur en de handhaving van bufferzone aangegeven in de Structuurschets Stedelijke Gebieden 1983. De regering beoogt met nuancering van deze hoofdlijn van beleid aan te geven, dat zij binnen de jaarlijks toegestane omvang van in voorbereiding te nemen projecten, voor zover gebieden alleen vanuit het verstedelijkingsbeleid worden voorgesteld voorrang wil geven aan gebieden binnen de Randstadgroenstructuur en binnen de bufferzones. De betrokken zinsnede leidt niet tot een grotere oppervlakte van de jaarlijks in voorbereiding en in uitvoering te nemen gebieden.

Voor het antwoord op de vraag van deze leden of differentiatie in kosten per hectare binnen de 5000 ha (naar wij veronderstellen per abuis door de leden 9000 ha genoemd) mogelijk is, verwijzen wij naar hetgeen wij in het bovenstaande hebben opgemerkt, naar aanleiding van vragen van verschillende fracties.

De Minister van Landbouw en Visserij,
G. J. M. Braks

De Staatssecretaris van Landbouw en Visserij,
A. Ploeg

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
P. Winsemius

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding